

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 21 december 2017

Mål nr

Ö 556-17

ANMÄLARE

Gävle tingsrätt

Box 1194

801 36 Gävle

PARTER

Kärande vid tingsrätten

DHR, 802000-6352

Box 43

123 21 Farsta

Ombud: Jur. kand. CH

Svarande vid tingsrätten

Region Gävleborg, 232100-0198

801 88 Gävle

Ombud: Chefsjurist MD

Dok.Id 141951

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

SAKEN

Hänskjutande enligt 56 kap. 13 § rättegångsbalken

**BESLUT AV TINGSRÄTTEN OM HÄNSKJUTANDE ENLIGT
56 KAP. 13 § RÄTTEGÅNGSBALKEN**

Gävle tingsrätts beslut 2017-01-30 i mål T 240-16

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att Region Gävleborg, vid L-GWs försök att resa med buss den 2 januari 2015, tillhandahöll en tjänst (färd med buss) och därigenom ansvarade i förhållande till L-GW för att förbudet, enligt 2 kap. 12 § första stycket 1 diskrimineringslagen (2008:567), inte överträdde på grund av bristande tillgänglighet enligt 1 kap. 4 § 3 samma lag.

SKÄL*Bakgrund*

1. Den 2 januari 2015 skulle L-GW resa från Gävle till Österfärnebo med buss. L-GW har en funktionsnedsättning och använder rullstol. Han kom inte ombord på bussen på grund av att bussens trapplift inte kunde användas. Enligt DHR uppgav busschauffören att han inte hade genomgått någon utbildning i hantering av liften.
2. Region Gävleborg är regional kollektivtrafikmyndighet och ansvarar för länets kollektivtrafik. X-trafik är den förvaltning inom regionen som utvecklar, upphandlar och samordnar utförandet av länstrafiken. Region Gävleborg har efter upphandling gett Klövsjö-Rätan Trafik AB i uppdrag att

utföra linjetrafiken med buss i länet. Klövsjö-Rätan Trafik AB har i sin tur ingått ett avtal med VS & Perssons Bussar AB, som trafikerade busslinjen som L-GW skulle åka med.

3. DHR har väckt talan vid Gävle tingsrätt och yrkar där att Region Gävleborg ska utge diskrimineringsersättning till L-GW. DHR gör gällande att L-GW har diskriminerats genom bristande tillgänglighet då han inte kunde ta sig ombord och åka med bussen. Enligt DHR var det Region Gävleborg som tillhandahöll bussresan. Agerandet från Perssons Bussars sida ska ses som ett handlande från Region Gävleborg. DHR gör också gällande att Region Gävleborg i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet är den som ytterst är ansvarig för att diskrimineringslagen efterlevs.

4. Region Gävleborg bestrider yrkandet och gör i första hand gällande att ansvaret för trappliftens funktion och chaufförens utbildning ligger på det företag som trafikerar sträckan, Perssons Bussar. Det är därmed Perssons Bussar som svarar för eventuell diskriminering på grund av bristande tillgänglighet.

Den fråga som ska prövas

5. Tingsrätten har med parternas samtycke hänskjutit följande frågor till Högsta domstolens prövning:

a) Om Region Gävleborg, vid L-GWs försök att resa med buss den 2 januari 2015, tillhandahöll en tjänst (färd med buss) och därigenom ansvarade i förhållande till L-GW för att förbuden, enligt 2 kap. 12 § första stycket 1 eller andra stycket diskrimineringslagen, inte överträdde på grund av bristande tillgänglighet enligt 1 kap. 4 § 3 samma lag.

b) Om Region Gävleborg i sådant fall kan vara skyldig att betala diskrimineringsersättning till L-GW.

6. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i den av tingsrätten hänskjutna frågan under a) men har inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd rörande frågan under b).

Diskrimineringslagens bestämmelser

7. Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och att främja lika rättigheter och möjligheter, bl.a. för personer med funktionsnedsättning. Den allmänna principen är att den som ansvarar för viss verksamhet som omfattas av diskrimineringslagen också ansvarar för att verksamheten bedrivs utan diskriminering. Ansvaret och den faktiska kontrollen över verksamheten följs åt. I vissa fall kan dock en åtgärd inte krävas om den som ansvarar för överträdelsen av ett diskrimineringsförbud inte har rättslig rådgivning över egendomen. (Se prop. 2013/14:198 s. 62 f.)

8. Bristande tillgänglighet utgör en form av diskriminering. Med bristande tillgänglighet avses att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Åtgärdernas skälighet ska bedömas utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt andra omständigheter av betydelse. (Se 1 kap. 4 § 3 diskrimineringslagen.)

9. Diskriminering är enligt 2 kap. 12 § förbjuden bl.a. för den som utanför privat- och familjelivet tillhandahåller varor, tjänster eller bostäder till allmänheten. Med tillhandahållande avses köp, byte, upplåtelse och gåva, således den

civilrättsliga transaktionen. Kollektivtrafik, bl.a. busstransporter, är exempel på tjänster som omfattas av bestämmelsen. (Se prop. 2007/08:95 s. 518 och prop. 2016/17:220 s. 16.)

10. Den som i förhållande till allmänheten företräder en tillhandahållare likställs enligt paragrafens andra stycke med denne. Ett skäl till detta är att kunder inte kan förväntas göra någon skillnad mellan den som har det juridiska ansvaret och den som är anställd eller anlita utifrån. Detta ska också bidra till att verksamhetsutövaren blir noggrann i sina val av medhjälpare och samarbetspartners. (Se prop. 2007/08:95 s. 242 f.)

11. Den som bryter mot diskrimineringsförbuden ska betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär (5 kap. 1 §).

Bestämmelser om kollektivtrafik

12. Den som har tillsyn över kollektivtrafik och den som utövar sådan trafik ska se till att trafiken anpassas med hänsyn till resenärer med funktionshinder. När kollektivtrafik planeras och genomförs ska funktionshindrades särskilda behov beaktas och de färdmedel som används ska så långt det är möjligt vara lämpade för resenärer med funktionshinder. (Se 2 § lagen, 1979:558, om handikappanpassad kollektivtrafik.)

13. I varje län ska det finnas en regional kollektivtrafikmyndighet. Myndigheten ska regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram fastställa mål för den regionala kollektivtrafiken. Programmet ska bl.a. innehålla tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafik med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning. Myndigheten ska också verka för att den regionala kollektivtrafiken är tillgänglig för alla resenärsgupper. (Se 2 kap. 2, 8, 10 och 13 §§ lagen, 2010:1065, om kollektivtrafik.)

Bedömning av den hänskjutna frågan

14. Region Gävleborg har i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet ett författningsreglerat ansvar för att kollektivtrafiken i länet anpassas med hänsyn till funktionsnedsattas särskilda behov. Det finns dock inte någon direkt koppling mellan detta ansvar och den förpliktelse att vidta åtgärder för tillgänglighet som följer av diskrimineringslagen. Även om den principiella utgångspunkten är att den som ansvarar för viss verksamhet också ansvarar för att verksamheten bedrivs utan diskriminering kan Region Gävleborg inte redan på grund av sin egenskap av ansvarig myndighet vara den som, oavsett övriga omständigheter, bär ansvaret i diskrimineringslagens mening.

15. Det är den som tillhandahåller tjänsten som är skyldig att vidta åtgärder för tillgänglighet. Bedömningen av vem som tillhandahåller tjänsten ska primärt göras från civilrättsliga utgångspunkter (jfr p. 9). Det utesluter dock inte att det ansvar som följer av uppdraget som regional kollektivtrafikmyndighet i vissa fall kan påverka bedömningen.

16. Region Gävleborg genom X-trafik uppträder utåt som den som tillhandahåller tjänsten. Busspassageraren köper sin biljett – och därmed tjänsten bussfärd – av X-trafik. Att X-trafik utåt sett ansvarar för kollektivtrafiken framgår också av dess hemsida, där busstrafiken med priser och tidtabeller presenteras. X-trafik har vidare ett kundcenter och ansvarar för marknadsföringen av trafiken. För resenären framstår det alltså som att det är X-trafik som tillhandahåller tjänsten. Till detta kommer att intäkterna från biljettförsäljningen enligt trafikeringsavtalet tillfaller Region Gävleborg och inte det anlitate bussbolaget.

17. Mot denna bakgrund får Region Gävleborg anses vara den som har tillhandahållit tjänsten färd med buss i diskrimineringslagens mening. Perssons Bussar, som vid tillfället trafikerade busslinjen i egenskap av

underentreprenör, ska enligt 2 kap. 12 § andra stycket likställas med Region Gävleborg.

Sammanfattning

18. Region Gävleborg får anses ha tillhandahållit tjänsten färd med buss och ansvarade därigenom i förhållande till L-GW för att förbudet mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet inte överträdde. Den hänskjutna frågan ska besvaras i enlighet med detta.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Agneta Bäcklund (referent), Lars Edlund, Petter Asp och Malin Bonthron
Föredragande justitiesekreterare: Katarina Berglund Siegbahn